

EOC
EUROASIAN
ONLINE
CONFERENCES

ENGLAND CONFERENCE

**INTERNATIONAL CONFERENCE ON
MULTIDISCIPLINARY STUDIES AND
EDUCATION**

Google Scholar

zenodo

OpenAIRE

doi digital object
identifier

eoconf.com - from 2024

INTERNATIONAL CONFERENCE ON MULTIDISCIPLINARY STUDIES AND EDUCATION: a collection scientific works of the International scientific conference – London, England, 2025. Issue 5

Languages of publication: Uzbek, English, Russian, German, Italian, Spanish

The collection consists of scientific research of scientists, graduate students and students who took part in the International Scientific online conference «**INTERNATIONAL CONFERENCE ON MULTIDISCIPLINARY STUDIES AND EDUCATION**». Which took place in London , 2025.

Conference proceedings are recommended for scientists and teachers in higher education establishments. They can be used in education, including the process of post - graduate teaching, preparation for obtain bachelors' and masters' degrees. The review of all articles was accomplished by experts, materials are according to authors copyright. The authors are responsible for content, researches results and errors.

O'QUVCHILARNING MOTIVATSIYASINI OSHIRISHNING SAMARALI USULLARI

Perdeshova Nargiza Yesenbayevna

CHDPU umumiy pedagogika kafedrası o'qituvchisi

Abdullayeva Yulduz Paraxat qizi

abdullayevayulduz3103@gmail.com

Yo'ldosheva shoira Sherzod qizi

yuldoahevashoira@gmail.com

EshtuxtaroVa Sevinch Farhod qizi

sevincheshtuxtaroVa@gmail.com

Raxmatova Sitora Murod qizi

raxmatova1304@gmail.com

Tajiyeva Farangiz Sanjarbek qizi

faran1ztajiyeva@gmail.com

Kimyo yo'nalishi 24/1 guruh talabalari

Annotatsiya: bu maqolada o'quvchilarning o'qishga bo'lgan motivatsiyasini oshirishdapedagogning tutgan o'rni, uning amaliy faoliyati hamda shaxsiy fazilatlariningahamiyatiyoritilgan. Ta'lim jarayonida motivatsiya o'quvchining bilim olishga bo'lganqiziqishiniuyg'otuvchi asosiy omil sanaladi. Shuning uchun pedagog tomonidan har bir o'quvchigaindividual yondashuv, o'z vaqtida berilgan rag'bat, darslarning qiziqarli hamda interaktivtarzdatashkil etilishi muhim ahamiyat kasb etadi. Maqolada motivatsiyaning turlari, ayniqsaichkivatashqi motivatsiya o'rtasidagi farqlar hamda ularni rivojlantirish yo'llari tahlil qilingan.Jumladan, zamonaviy pedagogik texnologiyalardan foydalanish, o'quvchilarni mustaqilfikrlashga undash bilan ularning shaxsiy qiziqishlarini hisobga olish orqali motivatsiyanikuchaytirishning samarali usullari ko'rib chiqilgan.

Kalit so'zlar: o'quv motivatsiya, qiziqish, layoqat, qobiliyat, ta'lim yutuqlari, akademik ko'rsatkich, tashabbuskorlik, mas'uliyat, innovatsion tafakkur, kreativlik.

Аннотация: в этой статье подчеркивается роль учителя, его практическая деятельность и личные качества в повышении мотивации учеников к чтению. Мотивация в процессе обучения — главный фактор, который пробуждает интерес ученика к обучению. Поэтому важно, чтобы учитель предоставлял каждому ученику индивидуальный подход, своевременную поддержку и интересную и интерактивную организацию уроков. В статье анализируются различия между типами мотивации, особенно внутренней и внешней, а также способы их развития. В частности, рассматривается использование современных педагогических технологий, эффективных способов повышения мотивации студентов с учётом их индивидуальных интересов и поощрения к самостоятельному мышлению.

Ключевые слова: мотивация к обучению, интерес, способности, способности, образовательные достижения, академическая успеваемость, инициатива, ответственность, инновационное мышление, креативность

Abstract: this article emphasizes the role of the teacher, his practical activities and personal qualities in increasing the motivation of students to read. Motivation in the learning process is the main factor that arouses a student's interest in learning. Therefore, it is important that the teacher provides each student with an individual approach, timely encouragement, and an interesting and interactive organization of lessons. The article analyzes the differences between types of motivation, especially internal and external motivation, as well as ways to develop them. In particular, the use of modern pedagogical technologies, effective ways to increase students' motivation by taking into account their individual interests while encouraging them to think independently, are considered.

Keywords: learning motivation, interest, ability, ability, educational achievements, academic performance, initiative, responsibility, innovative thinking, creativity.

Kirish. Motiv (Lat. moveo, movere–harakat qilish, faollashtirish, surish) inson harakatlari va amallarining rag‘batlantiruvchi kuchidir. Motiv, shuningdek, insonning faoliyatini keltirib chiqaradigan va ushbu faoliyat yo‘nalishini belgilaydigan ongli ehtiyoj sifatida tushuniladi. Shunga ko‘ra, motivatsiya–bu harakatni amalga oshirishga turtki bo‘lgan aqliy hodisalar, shaxsning faoliyatini va uning rejalashtirilgan natijaga erishishga yo‘naltirilganligini belgilaydigan harakat.

Bugungi globallashuv jarayonida ta‘lim tizimiga bo‘lgan talab hamda ehtiyojlar toboraortibbormoqda. Ta‘lim sifatini oshirish, o‘quvchilar bilimini chuqurlashtirish, ularningfikrlashvatahlil qilish qobiliyatini rivojlantirishda motivatsiya muhim ahamiyatga ega. Motivatsiya—buo‘quvchining o‘rganish faoliyatiga bo‘lgan ichki ehtiyoji, intilishi hamda qiziqishini belgilovchiasosiy psixologik omil hisoblanadi. Shu tufayli, ta‘lim jarayonida pedagog faqat bilimberuvchiemas, balki o‘quvchini rag‘batlantiruvchi, unga ishonch beruvchi, uning individual salohiyatiniochishga ko‘maklashuvchi shaxs sifatida qaralmoqda.

Asosiy qism. Ko‘p miqdorda olib borilgan fundamental tadqiqotlarga qaramay, motivatsiya fenomeniga nazariy aniqlik va qarashlarning bir xilligi hanuzgacha mavjud emas, bu muammoga mavjud qarama qarshi yondashuvlar bilan mazkur tushunchaning ko‘p qirrali ekanligi bog‘liq. Bir tomondan, motivatsiya xulq-atvorga yo‘naltirilgan va uni qo‘llab-quvvatlovchi omillar majmui singari ko‘rib chiqilsa, boshqa tomondan – organizm faolligini chaqiruvchi va uning yo‘nalishini aniqlovchi uyg‘onish yoki

motivlar singari majmua, ya'ni inson xulq atvorini uyg'otuvchi va yo'naltiruvchi omillar majmui sifatidagi ko'rib chiqiladi. Undan tashqari, motivatsiya insonning aniq faoliyatini boshqaruvchi jarayon sifatida o'rganadi.

Ta'lim faoliyatini rag'batlantirish muammosini hal ahamiyati nuqtai nazaridan ta'lim motivatsiya, deb aslida bilan belgilanadi o'quv jarayonini samarali amalga oshirish uchun muhim ahamiyatga ega. Ma'lumki, bu o'qishga salbiy yoki befarq munosabat bo'lib, talabaning past akademik ko'rsatkichlari yoki kam erishishiga sabab bo'lishi mumkin.

Zamonaviy pedagogik yondashuvlar o'quvchilarning bilim olishdagi passiv ishtirokini emas, balki ularning dars jarayonidagi faolligi, tashabbuskorligi va mustaqil fikrlashini talab qiladi. Bunga erishish esa, eng avvalo, o'quvchining o'qishga bo'lgan qiziqishini uyg'otish orqali mumkin. Qiziqishning ortishiesamotivatsiyaning shakllanishiga olib keladi. O'qituvchi tomonidan yaratilgan ijobiypsixologikmuhit, o'z vaqtida berilgan maqtov yoki tanqid, moslashtirilgan o'qitish metodlari o'quvchining o'rganishga bo'lgan munosabatiga sezilarli ta'sir ko'rsatadi.

Jumladan, har bir o'quvchining qiziqishlari, bilish darajasi va shaxsiy fazilatlarini hisobga olgan holda, individual yondashuv asosida ta'lim tashkil qilishini pedagogdan katta mahoratni talab qiladi. Motivatsiyani rivojlantirish va qo'llab-quvvatlashda pedagog faqat bilim manbai emas, balki o'quvchining rivojlanishiga yo'l ko'rsatuvchi, uning ichki imkoniyatlarini ochib beruvchi ruhiy tayanchhamdir. Bu maqolada aynan pedagogning o'quvchilar motivatsiyasini oshirishdagi o'rni, uqo'llashi mumkin bo'lgan samarali metodlar hamda amaliy tajribalar asosida tahlil qilinadi. Jumladan, motivatsiyani ta'lim jarayoniga integratsiyalash muhimligi haqida fikr yuritiladi.

Motivatsiya hamda rag'batlantirishning o'zaro bog'liqligi, o'quvchilarning bilim olishga bo'lgan qiziqishini oshirishda ta'sirchan vosita sifatida ajralib turadi. Shu bilan birga, interfaol metodlar va muammoli vaziyatlarni yaratish bilan o'quvchilarning o'qishga qiziqishini oshirishda ko'plab o'qituvchilar muvaffaqiyat qozongan. Bunday yondashuvlar o'quvchilarda tanqidiy fikrlashni rivojlantirishga yordam ko'rsatadi. Tadqiqotda ishtirok etgan o'quvchilarning 60 foizi darslarda faqat ma'lumot olish emas, balki o'zi mustaqil fikr yuritib, muloqotda bo'lishni, muammolarni hal qilishni afzal ko'radilar. Bu esa o'quvchilarning ichki motivatsiyasini kuchaytiradi.

Bundantashqari, o'quvchilarning fikriga ko'ra, o'qituvchilarning o'quvchilarni e'tibor bilantirlashi, o'quvchilarning fikrlarini qadrlashi, o'qituvchining samimiyligi hamda adolatli baholash usullari motivatsiyaning oshishiga olib keladi.

O'quvchilarning ko'pchiligi (80 foiz) darsda o'z fikrlarini erkin ifoda etish imkoniyatiga ega bo'lishlarini, 72 foizi esa o'qituvchilarning o'zlarini rag'batlantiradiganligini bildirgan.

Bunday munosabat o'quvchilarda o'ziga bo'lgan ishonchni kuchaytiradi, bu esa o'z navbatida ularning o'quv faoliyatidagi motivatsiyasini oshiradi. Tadqiqotning sifatli ma'lumotlariga ko'ra, o'qituvchining o'quvchi bilan shaxsiy muloqoti, unga individual e'tibor berishi hamda motivatsion yondashuvlarning xilma-xilligi o'quvchilarning darsga bo'lgan munosabatini sezilarli darajada o'zgartiradi.

Masalan, ba'zi o'quvchilar darslarni qiziqarli va samarali o'tishini ta'kidlagan, chunki o'qituvchi har doim ularni rag'batlantirib, darslarni interfaol metodlar bilan o'tkazadi. O'quvchilarning motivatsiyasini oshirishda o'qituvchining har bir harakati, uning pedagogik usullari bilan dars jarayoniga yondashuvi muhimdir. Tadqiqotda o'qituvchilarning o'z salohiyatini doimiy ravishda oshirib borishi, yangi pedagogik usullarni o'zlashtirishga intilishlari ham motivatsiyani oshirishda samarali bo'ladi. Bu o'qituvchilarning o'z tajribalarini o'rganish, yangi metodlarni qo'llashga bo'lgan ishtiyoqini yanada kuchaytiradi.

Bundan tashqari, o'quvchilarni rag'batlantirishda maktab rahbariyati hamda ota-onalar bilan o'zaro hamkorlik ham juda muhim ahamiyatga ega. O'quvchilar, ayniqsa, ota-onalarining ta'limga bo'lgan munosabati va qo'llab-quvvatlashi ularning darsga bo'lgan motivatsiyasini sezilarli darajada oshiradi. Tadqiqotda o'quvchilarning ko'pchiligi o'z ota-onalari hamda o'qituvchilari tomonidan bir xil darajada rag'batlantirilayotganini bildirgan. Tadqiqot davomida aniqlangan yana bir muhim jihat shundaki, o'quvchilarning motivatsiyasini oshirishda ularning faolligini rag'batlantirish uchun ta'lim jarayonida doimiy yangiliklar, o'yinlar, tanlovlar, loyihalar va boshqa interfaol usullarni qo'llash kerak. Shu bilan birga, o'quvchilarning qiziqishlariga mos ravishda darslarni tashkil etish, ularga ijtimoiy va shaxsiy masalalarda o'z fikrini bildirish imkoniyatini yaratish muhimdir.

Bularning barchasi o'quvchilarning o'qishga bo'lgan ishtiyoqini oshiradi hamda ularda ichki motivatsiyani shakllantiradi. Natijada, o'quvchilarni motivatsiyalashda pedagogning shaxsiy fazilatlarini, pedagogik mahorati, yangi usullarni o'zlashtirishga bo'lgan ishtiyoqi, o'quvchilarga bo'lgan yondashuvi va dars jarayonini tashkil etish usullari katta ahamiyat kasb etadi.

Ta'lim faoliyati motivatsiyasini o'rgangan F. Haydarov va boshqalarning ta'kidlaganidek, "o'rganish motivatsiyasi doimiy ravishda o'zgarib turadigan va bir-biri bilan yangi avlodlarga kiradigan bir qator motivlardan iborat. Shuning uchun motivatsiyani shakllantirish – bu o'rganishga ijobiy yoki salbiy munosabatni kuchaytirishning oddiy o'sishi emas, balki uning ortidagi motivatsion soha tuzilishining murakkablashishi".

Ta'lim faoliyati motivatsiyasini tahlil qilish jarayonida asosiy narsa nafaqat dominant motivatorni (motivni), balki insonning motivatsion sohasining tashqi va ichki mazmunini aniqlashdir. Tashqi motivatsiya inson xatti-harakatlarini boshqaradigan yoki bostiradigan mukofotlar, jazolar va boshqa rag'batlantirish turlariga asoslanadi. Tashqi motivatsiya holatida xatti-harakatni tartibga soluvchi omillar shaxsning ichki o'ziga bog'liq emas. Ichki motivatsiya ishdan (o'qishdan) zavqlanishga hissa qo'shadi, qiziqish, hayajon uyg'otadi, shaxsning o'ziga bo'lgan hurmatini oshiradi. Ta'lim motivatsiyasi, boshqa motivatsiya turlari singari, barqarorlik va dinamizm bilan ajralib turadi.

Psixologik barqarorlik ular tomonidan insonga ta'sir qiluvchi omillarning keng o'zgarishi bilan aqliy faoliyatning zarur darajasini saqlab turish qobiliyati sifatida belgilanadi.

Barqarorlikning haqiqiy ifodasiga asoslanib, mualliflar uni ta'lim motivatsiyasining kuch, xabardorlik, samaradorlik, faoliyatning ma'no shakllantiruvchi motivini shakllantirish, jarayonga yo'naltirish va boshqalar kabi xususiyatlari bilan birgalikda ko'rib chiqadilar.

Bu tadqiqotda o'quvchilarni motivatsiyalashda pedagogning roli hamda uning ta'lim jarayonidagi ahamiyati tahlil qilindi. Natijalar shuni ko'rish mumkinki, o'quvchilarning o'qishga bo'lgan qiziqishini oshirishda o'qituvchining individual yondashuvi, interfaol metodlar hamda rag'batlantirish usullari muhim ahamiyatga egadir. O'qituvchilar tomonidan qo'llanilayotgan innovatsion pedagogik usullar hamda ijobiy psixologik yondashuvlar o'quvchilarning ichki motivatsiyasini oshirishga yordam ko'rsatadi. O'quvchilarning fikriga ko'ra, o'qituvchilarning mehribonligi, samimiyligi va adolatli baholash usullari motivatsiyaning oshishiga olib keladi. Shuningdek, pedagogning o'z kasbiy malakasini doimiy ravishda oshirishi, maktab rahbariyatiga ota-onalar bilan hamkorlik o'quvchilarning muvaffaqiyatiga katta ta'sir ko'rsatadi. Tadqiqot natijalari pedagoglarning ta'lim jarayonidagi motivatsiya yaratishdagi muhim rolini tasdiqlaydi.

Har qanday kasbiy ta'limning asosiy muammosi talabaning haqiqiy o'quv faoliyatidan uning kasbiy faoliyatini o'zlashtirishga o'tishdir. Faoliyatning umumiy nazariyasi pozitsiyasidan bunday o'tish birinchi navbatda motivlarni o'zgartirish chizig'i bo'ylab o'tadi, chunki bu faoliyatning konstruktiv belgisi bo'lgan motivdir. Ammo, agar kognitiv motivlar o'quv faoliyatiga xos bo'lsa, unda kasbiy motivlar amaliy faoliyatga xosdir. Shunday qilib, talabaning o'quv va kognitiv faoliyatidan mutaxassisning kasbiy faoliyatiga o'tish asosan kognitiv motivlarni kasbiy motivlarga aylantirish muammosidir. Shu sababli motivatsiya talabalarga shaxsiy hayotida yoki o'qishida, kelajakdagi faoliyatida yoki martabasida nimani yoqtirishlarini bilib

olish va o'z-o'zini anglash uchun olgan bilimlaridan foydalanishni ta'minlashi zarur.

Olimlar motivatsiya muvaffaqiyatli o'rganishning yetakchi omillaridan biri ekanligini isbotladilar. Ammo uning xususiyatlari va samaradorligi talaba o'tadigan o'quv jarayonining turli bosqichlarida farq qiladi. Birinchi kursdan oxirgi kursgacha ta'lim va kasbiy faoliyatning o'zi va uning motivatsiyasi o'zgaradi. Ularning umuman yangi vaziyatga va xususan ta'lim faoliyatiga moslashish jarayoni birinchi kurs talabalari uchun o'ziga xos hisoblanadi. Shuning uchun, mualliflarning fikriga ko'ra, motivatsiyani to'g'ri tushunish talabalar va o'qituvchilarning samarali ishlashi uchun zaruriy shart hisoblanib, ular ta'limning innovatsion usullari va yondashuvlaridan foydalangan holda o'z intizomiga kognitiv qiziqishni faollashtiradi, maqsadli rivojlantiradi va chuqurlashtiradi. Shu bilan birga, u faol ta'lim shakllari va usullaridan (muammoli va boshqa turlardan) foydalangan holda talabalarni o'quv faoliyatiga jalb qiladi.

Xulosa

O'qituvchilarning o'z pedagogik faoliyatini doimiy ravishda takomillashtirishga intilishi, o'quvchilarga individual yondashuvi hamda motivatsiya usullarini qo'llash orqali o'quvchilarning darsga bo'lgan munosabatini sezilarli darajada yaxshilash mumkin. Shu bilan birga, pedagoglarning o'zgaruvchan ta'lim muhitida o'zlarining kasbiy kompetentsiyalarini oshirishi, motivatsiya hamda ta'lim texnologiyalariga oid bilimlarini yangilab borishi talab etiladi. O'quvchilarni motivatsiyalashda o'qituvchining innovatsion usullarni qo'llashdagi tajribasi hamda o'zgarishlarga moslashuvchanligi natijalarga sezilarli ta'sir ko'rsatadi.

Foydalanilgan adabiyotlar

1. Jo'rayev I. (2021). "Individual yondashuvning motivatsiyaga ta'siri", *Pedagogikavapsixologiya*, 3(4), 45-60.
2. Yo'ldosheva D. (2019). "O'qituvchining shaxsiy fazilatlar va motivatsiya", *Ta'limdayangiliklar*, 6(2), 112-125.
3. Qodirova B. (2020). "Interfaol metodlar orqali o'quvchilarning motivatsiyasini oshirish", *O'zbekiston pedagogika jurnali*, 5(1), 77-82.
4. Raxmonov E. (2018). "Baholash tizimining motivatsiyaga ta'siri", *Ta'limvainnovatsiyalar*, 12(3), 34-45.
5. Sodiqova S. (2022). "O'qituvchining shaxsiy namunasi va uning ta'siri", *Pedagogikmahorat*, 8(4), 97-102.
6. Abdurahmonova M. (2020). "Motivatsiya va uning ta'limdagi o'rni", *Ta'limvarivojlanish*, 10(1), 60-72.
7. Tashkent State Pedagogical University (2019). "Pedagogik yondashuvlarning motivatsiyaga ta'siri", *Oliy ta'limda innovatsiyalar*, 11(2), 134-139.
8. Shodmonova F. (2021). "O'quvchilarda ichki motivatsiyaning shakllanishi", *Pedagogikailmiy izlanishlari*, 4(3), 56-65.
9. Azizova G. (2020). "O'qituvchining pedagogik usullarini rivojlantirish", *Ta'limmetodikasi*, 7(5), 88-93.

